

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Гавкалової Наталії Леонідівни
на дисертаційну роботу Блинди Юрія Орестовича
«Інвестиційна стратегія як елемент антикризового управління
підприємством»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

1. Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами.

Суттєві зміни в структурі фінансово-економічної системи України та управління нею, обумовлені політико-економічними трансформаціями останніх років, виявили низку проблем, з якими стикаються суб'єкти підприємницької діяльності. Сутність та рівень складності цих проблем пов'язані з недостатнім досвідом управління бізнесом в ринкових умовах, невідповідністю діючих в Україні макро- і мезо- регулятивних механізмів вимогам сучасного господарювання, а також з інтенсифікацією глобальних економічних процесів. Все це призводить до зростання ризику кризових явищ на підприємствах. Відсутність у багатьох підприємців достатніх практичних навичок щодо професійного оцінювання ступеня ризику фінансової нестабільності і розробки відповідного антикризового управління, зокрема, цільової інвестиційної стратегії з метою уникнення такої небезпеки, підсилює реальність фінансових негараздів до небезпеки банкрутства включно. Великою мірою це стосується виробничих підприємств України, зокрема, машинобудівних, діяльність яких характеризується з одного боку технологічною складністю та високою доданою вартістю, а з іншого – невисокою конкурентоздатністю в порівнянні з сучасними зарубіжними підприємствами та наявністю застарілого і зношеного устаткування, що вимагає суттєвих інвестиційних вкладень. Для України інноваційний розвиток таких підприємств є значущим з позицій національних інтересів, оскільки осучаснене і фінансово стабільне машинобудування забезпечуватиме перехід до продуктової економічної політики держави на відміну від сировинної, притаманної даному етапу української економіки.

Цій актуальній темі присвячене наукове дослідження, яке рецензується. Для вирішення поставленого завдання дисертантом проаналізовано значний обсяг теоретичної, методичної та інформації щодо здійснення господарської діяльності, сутності інвестиційної діяльності, антикризового управління, методів аналізування фінансової небезпеки та стану банкрутства на українських підприємствах, використано сучасний економіко-математичний інструментарій щодо оцінювання ризику банкрутства, на базі чого розроблено оригінальні підходи до формування антикризової інвестиційної стратегії з врахуванням сучасного зарубіжного досвіду.

З цих позицій дослідження, яке виконав Блинда Юрій Орестович, присвячене вивченню нагальних проблем антикризового управління в українському підприємстві і пошуку ефективних шляхів їх вирішення за допомогою антикризової інвестиційної стратегії, є актуальним.

Актуальність роботи підтверджує і внесок дисертанта у виконання науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» за темою «Адміністративна діяльність та управління фінансово-економічною безпекою підприємств» (номер державної реєстрації 0113U005265). Зокрема, у рамках цієї науково-дослідної роботи розроблено модель оцінювання ступеня ризику банкрутства виробничого підприємства, як передумову вибору відповідної антикризової інвестиційної стратегії та обґрунтування результативності її впровадження. Також результати дисертації використано при розробці науково-дослідної теми «Розробка концепції забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації світової економіки» (номер державної реєстрації 0113U007516). Внесок автора у розробку означеної науково-дослідної теми – це дослідження умов та доцільності застосування альтернативних варіантів антикризової інвестиційної стратегії (фокусування на факторі, що домінує, поліфакторної, балансування), а також визначення необхідних ресурсів для впровадження обраного варіанту, враховуючи цінову політику на світових ринках, що дозволяє оптимізувати витрати підприємства на імплементацію інвестиційної стратегії.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації.

Оцінювання автореферату, змісту дисертації та публікацій Блинди Ю.О. дозволило зробити висновок про високий рівень обґрунтованості наукових положень і висновків та запропонованих рекомендацій, які базуються на аналізі масиву сучасних теоретичних та практичних досліджень українських і зарубіжних науковців з питань кризових явищ, притаманних ринковій економіці, їх періодичності, методології оцінювання фінансової нестабільності підприємств та боротьби з кризами, сутності інвестиційної діяльності, видів і вагомості факторів, які впливають на ризик банкрутства, шляхів зменшення такого ризику, в тому числі, із застосуванням економіко-математичного моделювання, особливостей антикризового управління на базі інвестиційної стратегії. Це дозволило автору сформулювати власне бачення проблеми та ґрунтовно підійти до розв'язання завдань, визначених у дисертаційному дослідженні.

Досягнення автором мети дослідження базується на використанні низки наукових методів: узагальнення, систематизування, порівняльний аналіз – для конкретизації основного змісту, сутності та етимології наукових понять та термінів (підр. 1.1-1.3); методи аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта і предмета дослідження (усі розділи дисертації); метод експертних оцінок та емпіричного дослідження – для аналізу ефективності кожної із запропонованих інвестиційних стратегій (підр. 3.2); методи прикладної статистики – для дослідження сфер економічної діяльності, зокрема, машинобудування (підр. 3.3); метод кореляційно-регресійного аналізу – для побудови економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії, щоб встановити залежність результативної ознаки (рівень небезпеки банкрутства вибраних машинобудівних підприємств) від низки незалежних змінних (підр. 2.3); графічний метод – для побудови статичних та динамічних моделей за тематикою дослідження (усі розділи дисертації).

Ознайомлення із представленим змістом дисертації дозволяє зробити висновок, що завдання роботи виконано у повному обсязі, мету дослідження

досягнуто. Проведене дослідження характеризується чіткістю викладання матеріалу та логічною послідовністю як усієї роботи, так і кожного розділу.

Зміст кожного з розділів та підрозділів дисертації та наведені висновки становлять значний науковий інтерес, є обґрунтованими і достовірними.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження інвестиційних стратегій як елемента антикризового управління» розкрито сутність понять – антикризове управління підприємством, механізми антикризового управління (стор. 28-33; 49-50), періодичність розвитку кризи та управління нею (табл. 1.1), методи антикризового управління, які запропоновано розглядати з позиції часових ознак, як тактичні та стратегічні (табл. 1.2); запропоновано послідовність вибору інвестиційної стратегії (рис. 1.1), визначено завдання, які вирішує інвестиційна стратегія, за умови зв'язку цих завдань із загальними напрямками розвитку підприємства (стор. 65-66), відмічено необхідність врахування інвестиційного ризику, як окремого чинника ефективного інвестування.

У другому розділі «Аналізування передумов досягнення результативності інвестиційної стратегії як чинника фінансової безпеки підприємства» розглянуто діючу в Україні методологію оцінювання рівня фінансової безпеки виробничих підприємств (табл. 2.2) та відмічено притаманні їй недоліки; визначено та проаналізовано зовнішні та внутрішні чинники результативності інвестиційної стратегії з врахуванням їхнього негативного та позитивного впливу на ефективність інвестиційних вкладень (стор. 79-91); проаналізовано статистичну інформацію щодо кількості і динаміки підприємств-банкрутів у Польщі та Україні (стор. 90-92); для розробки практичних рекомендацій обрано шість машинобудівних підприємств, серед яких на трьох підприємствах за результатами кореляційно-регресійного аналізу відмічено високий ризик банкрутства (стор. 108-113); за допомогою чотирьохфакторної економіко-математичної моделі здійснено оцінювання чинників, які найвагоміше впливають на небезпеку банкрутства обраних підприємств (стор. 114-125).

У третьому розділі «Моделювання антикризової інвестиційної стратегії підприємства» обґрунтовано доцільність розроблення та реалізації

альтернативних інвестиційних стратегій (фокусування на домінуючий фактор, поліфакторна, балансування) в рамках антикризового управління на основі чотирьох найбільш впливових чинників (індикаторів), визначених методом кореляційно-регресійного аналізу – «оборотність запасів», «фінансова стійкість», «плинність кадрів», «захищеність інформації» та досліджено проблеми впровадження рекомендованих стратегій з врахуванням їх адресності для конкретних підприємств (стор. 129-144); проаналізовано переваги впровадження та імплементації вибраної інвестиційної стратегії в Україні в порівнянні з ціновою політикою на ринках ресурсів в інших країнах (стор. 161-167).

Таким чином, можна стверджувати, що результати наукового дослідження Блинди Ю.О., представлені в дисертаційній роботі, достатньо обґрунтовані і мають наукову достовірність.

Висновки за розділами та загальні висновки становлять єдине логічне ціле, а рекомендації, запропоновані в дослідженні, як результат наукових розробок, можуть бути використані у практичній діяльності машинобудівних підприємств.

Виходячи з мети дослідження і завдань, вирішених у процесі її досягнення, назва дисертаційної роботи “Інвестиційна стратегія як елемент антикризового управління підприємством” повністю відповідає її змісту.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Блинди Ю.О. полягає у розвитку теоретико-практичних положень, удосконаленні методологічного забезпечення та розробленні практичних рекомендацій щодо формування та впровадження інвестиційної стратегії, як складової антикризового управління виробничими підприємствами. До вагомих наукових результатів можна віднести наступні:

на теоретичному рівні:

— досліджено та уточнено трактування понять «антикризове управління», «періодичність розвитку кризи та антикризового управління», «методи та механізм антикризового управління», «інвестиційна діяльність», «інвестиційна

стратегія», (стор. 28-33; 34-40; 46-50; 53-57; 58-60;), які є теоретичною основою дослідження сутності та проблем антикризового управління;

— уточнено сутність і вимоги до інструментарію для розрахунку вартості імплементації інвестиційної стратегії фокусування на факторі, що домінує, використання такого інструментарію, на відміну від відомих, враховує коефіцієнт доступності необхідних ресурсів, що дає змогу оптимізувати витрати підприємства з врахуванням можливостей виходу на зарубіжні ринки (стор. 161-167).

на методичному рівні:

— проаналізовано зміст діючих в Україні методик оцінювання ступеня ризику банкрутства виробничих підприємств, що дозволило виявити деякі недоліки таких методик, як повсютох для розроблення удосконалених методичних підходів;

— запропоновано шляхом застосування комплексного методу кореляційно-регресійного аналізу оцінити рівень впливу на фінансову стабільність суб'єкта господарювання чотирьох чинників (індикаторів), які становлять інтегральне поєднання найбільш важливих фінансово-економічних показників діяльності підприємства (стор. 113-125), це дозволяє якісно та конкретизовано оцінити ступінь фінансової небезпеки реального підприємства, на відміну від усереднених характеристик, отриманих за діючими методиками;

— запропоновано модель визначення з чотирьох інтегрованих показників, оцінених за результатами кореляційно-регресійного аналізу, як найбільш вагомі (оборотність запасів, фінансова стійкість, плинність кадрів, захищеність інформації) (стор. 129-147), такого чинника (індикатора), який найбільше впливає на рівень ризику банкрутства конкретного підприємства. Це дозволяє своєчасно спрогнозувати рівень його фінансової небезпеки та задіяти відповідні організаційно-економічні заходи, в тому числі, розробити альтернативні варіанти інвестиційної стратегії.

Таким чином, теоретичні, методологічні та практичні положення дисертаційної роботи Блинди Юрія Орестовича розвивають теоретико-практичне розуміння сутності антикризового управління та його найважливішої

складової – адресної інвестиційної стратегії для конкретного підприємства, яка має базуватись на системі своєчасного визначення можливої небезпеки, формуванні підприємством цільового «портфеля» інвестиційних заходів, здатних зменшити небезпеку банкрутства до мінімуму, та впровадженні цих заходів з оптимальними витратами.

4. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у подальшому розвитку понять, які становлять сутність антикризового управління підприємствами, обґрунтуванні доцільності застосування економіко-математичного моделювання, зокрема, комплексного кореляційно-регресійного аналізу для визначення найбільш впливових чинників фінансової нестабільності підприємства, а також методів формування адресної антикризової стратегії для конкретного суб'єкта господарювання.

Прикладна цінність дисертаційного дослідження Блинди Ю.О. полягає у запропонованому алгоритмі розроблення антикризової інвестиційної стратегії, враховуючи особливості її впровадження та імплементації на прикладі українських машинобудівних підприємств. Основні результати дисертаційного дослідження впроваджено у діяльності низки вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема у СП ТзОВ «Сферос-Електрон» (довідка №095\041\01 від 04.05.2018 р.) та ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод» (довідка № 654-08-01 від 11.05.2018 р.).

Теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, було впроваджено у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисципліни «Ризик-менеджмент» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» (довідка № 67-01-857 від 14.05.2018р.), де зокрема, йдеться про оцінювання рівня впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на фінансово-економічний стан підприємства та методологію вибору і впровадження інвестиційної стратегії як елемента антикризового управління підприємством.

Знайомство із змістом автореферату, текстом дисертаційної роботи та публікацій Блинди Ю.О. дозволяє стверджувати, що більшість наукових

положень, пропозицій і висновків, наведених у дисертації, обґрунтовані та достовірні. Наукова новизна та практична значущість дисертаційної роботи знайшли відповідне відображення у фахових наукових статтях та матеріалах апробаційного характеру. За кількістю та якістю представлені друковані праці надають авторові офіційне право публічного захисту дисертаційної роботи, а з публікацій у співавторстві використано тільки ті результати, які отримано автором особисто.

На цій підставі можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження має наукове та практичне значення.

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Як показує ознайомлення зі змістом дисертації й опублікованими працями дисертанта, ключові наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в роботі, знайшли своє відображення у публікаціях автора.

У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 16 наукових праць, з них: одна міжнародна колективна монографія, п'ять статей у наукових фахових виданнях України (з них одна публікація у виданні, яке включене до наукометричних баз даних), 2 статті у наукових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, 7 тез доповідей на науково-практичних конференціях та 1 стаття, що додатково відображає результати роботи.

Всі основні наукові положення, висновки та практичні пропозиції, винесені на захист, одержано автором самостійно. В опублікованих працях достатньою мірою відображено сутність результатів виконаного дослідження та їх наукову новизну.

Основні положення та результати дисертаційної роботи розглянуто і схвалено на таких всеукраїнських та міжнародних науково-практичних і науково-методичних конференціях: «Розвиток національної економіки: теорія і практика» (Івано-Франківськ, 3-4 квітня 2015 р.), «Функціонування економічних систем в умовах постіндустріального розвитку» (Харків, 22-25

жовтня 2015 р.), «Litteris et Artibus»: V Міжнародний молодіжний науковий форум (Львів, 26-28 листопада 2015 р.), The Agri-Food Value Chain: Challenges for Natural Resources Management and Society, International Scientific Days (Nitra, Slovak Republic, May 19-20, 2016), «Litteris et Artibus»: VII Міжнародний молодіжний науковий форум (Львів, 23-25 листопада 2017 р.), «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика» (Луцьк, 24-25 травня 2017 р.), «Управління системою економічної безпеки: від теорії до практики» (Львів, 1 червня 2018 р.), а також на наукових семінарах кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка». Це дозволяє вважати апробацію результатів дисертаційної роботи Блинди Ю. О. достатньою.

Повнота викладення результатів дисертаційної роботи, обсяг і кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота має логічну структуру, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Основний зміст роботи викладено на 161 сторінці. Робота містить 27 таблиць, 22 рисунки, 6 додатків, список використаних джерел з 185 найменувань.

Викладення матеріалу здійснено послідовно та обґрунтовано. Роботу написано науковим стилем, її зміст викладено у чіткій логічній формі та проілюстровано відповідними рисунками, таблицями, графіками.

Зміст автореферату є ідентичним до змісту дисертації. Автореферат достатньою мірою висвітлює основні наукові і практичні положення дисертаційної роботи.

За обсягом і оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам, що встановлені МОН України до кандидатських дисертацій.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Відзначаючи наявність оригінального авторського підходу до вирішення досліджуваної проблематики та позитивну оцінку викладених положень,

висновків і запропонованих рекомендацій, слід відмітити ряд положень, які мають дискусійний характер та потребують додаткового обґрунтування, а саме:

1. У підрозділах 1.1; 1.2; 1.3 розглянуто сучасні підходи науковців до визначення понять «антикризове управління», «механізм антикризового управління», «інвестиційна стратегія». На нашу думку, в тексті дисертації недостатньо аргументації щодо негативних ознак, наявних в характеристиках наведених визначень.

2. У підрозділі 2.3 дисертаційної роботи (с. 115) для проведення регресійного аналізу запропоновано перелік показників, де в якості залежної змінної виступає значення дискримінантної функції за моделлю Матвійчука, а в якості незалежних змінних – коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт фінансової стійкості, плинність кадрів, коефіцієнт захисту інформації. Але у тексті дисертації відсутні будь-які пояснення, чому саме такі незалежні змінні обрано в якості ключових індикаторів впливу на показник запобігання банкрутства, не обґрунтовано важливість їх застосування. Розкриття вказаних питань сприяло б підвищенню аргументованості зроблених висновків у кінці другого розділу.

3. В дисертації (підрозділ 2.2) представлено приклад розроблення, впровадження та імплементації інвестиційної стратегії фокусування на домінуючому факторі (чиннику) на діючому машинобудівному заводі (стор. 149-156). Слід обґрунтувати, чому саме цей альтернативний варіант стратегії ефективніший для цього підприємства в порівнянні з іншими варіантами (поліфакторна, балансування).

4. В підрозділі 2.3 (стор. 114-125) результатом розрахунку за кореляційно-регресійним аналізом є чотирьохфакторна модель, яка, за позицією автора, містить головні чинники (індикатори) впливу на фінансову небезпеку підприємства. Слід пояснити, чому з масиву фінансово-економічних показників діяльності українських підприємств обрано саме такі чинники.

5. У третьому розділі роботи доцільно було більше уваги приділити організаційним та економічним аспектам реалізації запропонованих

інвестиційних стратегій (стратегії фокусування на факторі, який домінує, поліфакторній стратегії та стратегії балансування). Окрім цього, відсутнє будь-яке обґрунтування в роботі щодо вибору тільки цих варіантів стратегій, непроаналізовані інші види інвестиційних стратегій, що доречно було здійснити у першому розділі.

6. Відсутні будь-які пояснення, чому автор пропонує інвестиційні стратегії та можливі заходи, які необхідно буде здійснити для реалізації тої чи іншої стратегії (рис. 2, с. 15 автореферату, с. 151 дисертаційної роботи) тільки для ПрАТ «Львівський локомотиворемонтний завод». Варто було б здійснити моделювання антикризової інвестиційної стратегії й інтерпретувати результати для інших підприємств, які знаходяться у стані фінансової кризи та банкрутства. Це підвищило б практичне значення одержаних результатів щодо впровадження інвестиційної стратегії як елемента антикризового управління на вітчизняних промислових підприємствах.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Блинди Юрія Орестовича «Інвестиційна стратегія як елемент антикризового управління підприємством» є самостійно виконаним науковим дослідженням. Виконана робота має достатній теоретичний, методичний та практичний рівні. Науковий матеріал викладено послідовно та логічно, рекомендовані авторські розробки розкрито та обґрунтовано в повному обсязі. Тема дисертації повністю відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). В опублікованих працях зміст і основні результати дисертаційного дослідження відображено з достатньою повнотою. В авторефераті дисертації основні її положення і висновки розкрито належним чином та є ідентичними дисертації за структурою та змістом.

За науковою новизною, теоретичною й практичною цінністю одержаних результатів дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України та пунктам 9, 11, 12 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами).

На підставі зазначеного вище можна зробити висновок про те, що автор виконаного дослідження Блинда Юрій Орестович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної економіки
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

[Handwritten signature]
Н.Л. Гавкалова

